annak, hogy nagyobb számu magyar mégis külföldre jusson s ott általános műveltségét, látókörét és szakismereteit gyarapitsa.

Fontos érdeke a magyar erdészetnek is, hogy arra érdemes erdőmérnökhallgatók minél nagyobb számban külföldre menjenek, hogy ott egyrészt a hazánkat ért sérelmek rettenetes igazságtalanságát élőszóval is hirdessék, másrészt értékes tapasztalatokat gyüjtve, azokat nemzeti czéljaink szolgálatába állitsák.

Ámde az Erdőmérnöki Főiskola hallgatói közül csak igen kevesen vannak abban a helyzetben, hogy szülöi házuknál biztositsanak a német cserediáknak helyet, főként azért, mert a hallgatóságnak több mint 75%-a a megszállott területről való s igy a megkivánt cserehelyről Csonka-Magyarországon nem gondoskodhatik.

Erre való tekintettel azzal a kéréssel fordulunk Magyarország erdőbirtokosaihoz, hogy birtokaikon f. év augusztus és szeptember hónapban egy-két német főiskolai hallgató számára 6 hét tartamára megfelelő lakást és uri ellátást biztositani méltóztassanak.

Az erre vonatkozó bejelentéseket folyó évi április hó 15-ig kéri az *Országos Erdészeti Egyesület elnöksége.*

Erdészetünk bajai.*)

Irta: **Craus Géza.**

Mialatt erdészetünk vezetősége csonka hazánk megmaradt maroknyi erdőségeinek fenntartása érdekében nagyszabásu, erélyes tevékenységet fejt ki, sajnos, a romboló munka sem szünetel és gyakran a legjobb szándéku rendelkezések érvényesülésének gátat vet.

Régebbi alkalommal már egy izben a tekintély hiányát jelöltem meg, mint annak okát, hogy számos üdvös rendelet papiron marad és a természetben tényleg nem jut érvényre. Ma ez a megállapitás fokozott mértékben érvényes.

*) A már 1921. év elején érkezett, találó helyzetképet csak most közölhetjük. *Szerk.*

Még törvényeink sincsenek a tekintély szükségszerü fokán, annál kevésbbé a rendeletek, bármily üdvösek is legyenek. Ezek megjelennek a hivatalos lapban; végső fokon — falvainkban — ugy ahogy ki is lesznek hirdetve s azután levéltárra téve. Vajmi sok helyen többé senkinek eszébe sem jut velük törődni, de legkevésbbé végrehajtásukat *ellenőrizni.*

Mindezeken azonban nem is lehet csodálkozni, ha számolunk azzal, hogy a közelmult borzalmas időkben a közerkölcs mennyire hanyatlott, a fegyelem meglazult és a levegő még mindig telitett a „minden a mienk" őrületével és maszlagával.

A szomoru állapotok javulását sokszor a nemzetgyülésen odavetett jelszavak is hátráltatják, melyek a pártczélok számára nagyon jól hangozhatnak, de az életben egészen másként festenek! Sőt a kortesczéloktól teljesen távol álló, komoly nyilatkozatokat is a maguk javára magyarázzák, amint az alábbi eset bizonyitja.

T. község lakossága azon indokolással, hogy a község 60 holdas legelője rossz, az uradalomtól erdei legeltetést kért. Marhaállományuk nagy részére a távolabbi erdőrészeken lettek területek kiadva, néhány gazda azonban a község melletti völgyet kivánta mindenáron kijelöltetni. Ezt a kis területet az uradalom nem volt hajlandó átadni, mert azt saját szarvasmarhái részére szükségelte. Ekkor egyik szószólójuk a következő indokolást vágta ki: „Én, igaz, hosszabb ideje nem voltam itthon, mert nemrég jöttem haza Amerikából, de tudom, hogy társaim ezt a területet régebben legeltetésre használták, tehát ahhoz jogunk van. Azt pedig az ur is olvashatta Apponyinak egy nem régi beszédében, hogy elsősorban a népnek az ő jogait *vissza* kell adni!" Nem emlékszem, hogy Apponyi ezt mondta volna, de ha mondta, mindenesetre más jogokra értette.

Az erdők fenntartására vonatkozó intézkedések hatályosságának főfeltétele, hogy azok ne maradjanak a papiron, hanem végre is hajtassanak. Ha az irodai rendelkezések végrehajtását a természetben eléggé nem ellenőrizzük, ugy igazán kár a papirosért. Csak egy-két kisebb esettel illusztrálom ezt a szomoru valóságot, az itteni környezetből.

F. község határán K. birtokos 200 holdas fiatalosát saját öt-hat tehenével legeltette az elmult évben. A megyebizottság a

káros legeltetést letiltotta. A folyó évben az illető birtokos 30 drb. idegen ökröt s 200 darab birkát fogadott fel az illető területre s vigan legeltet.

Az ezzel szomszédos M. község gazdáinak szintén meredek feltétlen talaju erdején a legeltetés ugyancsak betiltatott, de azt tudomásul sem vette senki, a legeltetés ép ugy folyik, mint azelőtt.

Ugyanez az eset a B. község határán elterülő 4000 holdas tönkretett magánerdőben.

R. község két évtized előtt vásárolt erdejét a legelőrovatba iratta s évenként szépen tarolgatva, tényleg azzá is alakitja.

H. község határán elfekvő püspöki erdőben az intézőség f. év tavaszán nem volt hajlandó a lakosságnak a fát békebeli áron eladni. Az erdőt ismeretlen tettesek felgyujtották.

Dehát magában apró, összességükben azonban nagyon is, számottevő ily eseteket — ha nem lennének az elfásultságig unalmasak — bőven lehetne folytatni. A kötelező faigazolványokra vonatkozó kivételes intézkedések háromszor lettek a megyében kiadva. A legutolsó fórumon, a faluban elsőizben ki lettek dobolva, másodizben csak levéltárra tétettek, harmadizben már meg sem érkeztek; valahol megrekedtek. No de azért ezzel a mulasztással valami nagyobb kár nem származott, mert hiszen eszeágában sem volt senkinek az éjjel-nappal, nagyobbára orzott faanyagot szállitó fuvarosok egyikét sem feltartóztatni, bár a csendőrséget magam kértem rá. Mily kár a drága papirért!

Végül még csak egyet. A K-i vasutállomásnál — mely távol fekszik a községtől — nemrégen megtelepedett egy polgártárs s korcsmát nyitott. Élelmességével csakhamar észrevette, hogy a hely erdőkkel borított s több községet felölelő nagy völgykatlannak — kulturmérnökileg kifejezve: „*kiszájadzása*" lévén, kitünően alkalmas egy faipari engedély értékesitésére. Miután az italmérési s faipari engedélyek amugyis pompás harmóniában vannak egymással, azt be is szerezte s azóta az üzlet aranyakat terem. Eddig nincs hiba a kréta körül, mert hiszen az ipart is pártolni kell és hát senkinek semmi köze más szerencséjéhez. A közérdek sérelme akkor kezdődött, midőn a faipari engedély a hegyközségeknek, a borzalmas idők alatt kissé amugy is lerongyolódott erkölcsü s

a fatolvajlásokban bűnt egyáltalán nem látó lakosságánál a faorzást egész művészetté fejlesztette, melynek következményeit az erdők már máig is nagyon megszenvedték, de még ezentul is egy darabig, amig a fa tart bennük, szenvedni fogják. Ez az élelmes faipari engedélyes folyó (1921.) év február havában, midőn a 10780/920. M. E. számu, már kihirdetett rendelettel a hasábfának ára 475 K-ban lett megállapitva, a községekben nyiltan *kidoboltatta*, hogy bármilyen nyers (értsd: frissen lopott) fáért *600* K-t fizet! Hol van a rendelet tekintélye?! S ez ellen nem lehetett tenni semmit!*) Pedig hacsak ezt az egy nyomorult iparengedélyt el lehetett volna koboztatni, vagy visszavonatni: az e vidéki faorzások legnagyobbrészt megszüntek volna.

Tudjuk, hogy az erdők fenntartását tulajdonképpen három pillér biztositja: a szertelen használatok megakadályozása (idetartoznak a nagymérvü fatolvajlások is), a kihasznált területek felujitásának biztositása és a fiatalosok megvédése. Egyhamar bizony nem is tudnám megmondani, melyik a három közül a legfontosabb, mert egyik sem hanyagolható el veszély nélkül. Mégis azt tartom, hogy a kulturák, fiatalosok védelme a sarkpont, mert enélkül hiábavaló minden munka s mert *ma* ez ellen vétenek legtöbbet.

Hiába telepitjük a csemetekerteket, végezzük a mai időkben oly költséges erdősitéseket, kopár- s egyéb fásitásokat, ha ezeket a legeltetéstől nem tudjuk megőrizni. Ma pedig a tilos legeltetés sok vidéken már *erőszakos* legeltetéssé fajul. Ennek oka pedig a marha árának erős felszökkenéséből előállott nagy állatlétszám, a leromlott közlegelők, a kihágási büntetéspénzek békebeli alacsonysága,**) egyes hatóságok közönye és egyes képviselő urak elszólásai. Ezen legutóbbit — nehogy politikai vonatkoztatást gondoljon valaki a megjegyzésre — csak egy kis példával illusztrálom. Egy nagyobb terjedelmü, elhanyagolt, üres vágásterületnek a befásitását a megyebizottság végre elrendelte. A község — mely ezen területet a birtokostól legeltetési czélra bérelte — a gazdasági bizottság határozatát a miniszterhez megfelebbezte s azt további

*) Fel kellett volna az illetőt jelenteni. *Szerk.*

**) Ezek már felemeltettek időközben, bár még mindig nem eléggé. *Szerk.*

legeltetésre kérte. A miniszter a felebbezést elutasitotta, minek következtében a birtokos sem volt hajlandó a területet bérbe adni. Mi történt? A község felkereste képviselőjét s a képviselő ur azt a tanácsot adta, hogy — miután az uradalmi védszemélyzet nem hajlandó az állatokat az erdőbe beengedni — „hajtsák be *erőszakkal* s legfeljebb majd megfizetik az esetleges kárt".

De az igazság szempontjából meg kell nézni az érem másik oldalát is. A községnek kétszer annyi az állatállománya, mint a béke idejében volt; legelője pedig teljesen tönkre van téve. Hát ezekkel a közlegelőkkel már egyszer igazán kell valamit csinálni. *Ennek már itt a 13-ik órája!* Amint népünk hangulatát ismerem — pedig szeretek velök a gazdasági kérdésekről elbeszélgetni, sajnos, majdnem eredmény nélkül —, *a legeltetés kérdése náluk fontosabb még a birtokreformnál is* s az elégedetlenségnek egyik legnagyobb kutforrása! Hát a gazdasági felügyelő uraknak — tisztelet a kivételnek — egyszer már igazán kezükbe kellene venni a sétapálczát s tüzetesen bejárni a közlegelőket; tanácsaikkal, utbaigazitásaikkal, terveikkel ellátni a népet s megfelelő javaslatokkal előállani az illetékes helyen. Valószinü, hogy véletlenség, de végzett sok hivatalos utaimban én soha gazdasági felügyelővel a falukon nem találkoztam. Lehet, hogy belső teendők nem engedték a kiszállásokat, de ennek a külső állapotok vallják nagy kárát.

Az erdei gazdálkozás — persze nagyjában — kihasználásból és ujraerdősitésből áll. Az elsőhöz — mélyebb szakszerüségtől eltekintve — még a kontár is eredménnyel nyul hozzá. Azért én mindig az utóbbit tartottam fontosabb működésnek s valójában azt a kollégámat tiszteltem s becsültem, aki szép kulturákat produkált. Ma is ugy gondolkodom. De az e téreni munkálkodásnak, törekvésnek a mai időkben utját állja a romboláshoz szokott közerkölcs. Ennek pedig egyetlen ellenszere: a felügyelet s ellenőrzés s ezek legfontosabb része a *hatályos őrzés.*

Ennek a hatályos őrzésnek — a mai időkben — meglévő erdőőrzési személyzetünk nem tud megfelelni, mert eltünt a tekintélye neki is. Őreink nagy része a háboru alatt fel volt mentve s lelkülete békebeli szelidségen maradt. Viszont népünk félévtizedig a háboru borzalmaiban ebből a szelidségből kivetkőzött s mondhatni oly indulatokkal tért haza, melyek a vért is gyermek-

játéknak nézik. Könnyen elképzelhető, hogy a két lélek közül melyik marad felül.

Mi volna tehát a segitség? A borzalmakhoz szokott lélekkel szemben hasonlót állitani s megszervezni — de mielőbb — az *erdőőrzési katonai osztályt*,*) legalább átmenetileg pár évre, mig közállapotaink a rendes mederbe visszatérnek. Ezt a csendőrség mintájára képzelem, az erdőterületekhez arányosan elosztva községenként, arra való figyelemmel, hogy kettesben portyázzanak s a területeket legalább hetenként 2—3-szor bejárhassák. Kötelességük tisztán az őrzés lenne. Természetesen amellett mint közbiztonsági közegek mai nap a közerkölcs javitására is óriási hatással lennének. Osszes kötelmeikre pár heti tanfolyamon könnyen kioktathatók lennének. Ezen osztály fenntartása közadózásból lenne fedezendő, mert az erdők fenntartása közérdek s mert a közbiztonságot is szolgálná. Emellett természetesen minden birtokos szakőreit megtartaná.

Ezen alakulat sok minden törvény (mezőgazdasági, fegyver, vadászati, honvédelmi stb.) végrehajtását is ellenőrizné s a csendőrséget hathatósan segitené pl. nyomozásoknál, a pénzügyőrséget csempészetnél stb. Felállitásával elhelyezéshez juthatnának a gyászos trianoni szerződés szerint leszerelendő s a jóságos Isten szabad ege alá kikerülő altisztjeink, tisztjeink egy része s általa a külső általános konszolidáczió nagy lépésekkel haladna előre!

Az erdők fenntartásának egyik biztositéka lenne tehát az őrzés javasolt rendezése; a másik elmaradhatlan biztositék pedig a *központi ellenőrzés*.

Az adminisztrativ központokban szigoru, de azért nem a kákán is csomót kereső, alapos *külső* gyakorlattal is rendelkező, a régi bürokratizmustól mentes, méltányos természetü ellenőrző egyénekre van szükség, akik folytonos szemlék utján győződnének meg az állapotokról, ellenőriznék a törvény s rendeletek végrehajtását, *de nem az irodákban, hanem a szabadban*; megteremtenék a hivatalokban is az egyöntetüséget s az annyira fontos *egyszerüsitést*; értékes tapasztalataikkal hazatérve, alapot szolgáltatnának a valódi gyakorlati irányu gazdasági vezetéshez!

---

*) Mint *katonai* osztály a trianoni szerződésbe ütközik s ellenségeink által kifogásoltatnék. A dolog csak a csendőrség keretében lenne megoldható, mire nézve az Országos Erdészeti Egyesület tett is lépéseket a belügyminiszternél, eddig, sajnos, látható eredmény nélkül. *Szerk.*